

No goseu torbar la pau dels cadàvers: és sagrada (i 2)

Sap MB que un dels domèstics –el principal– li va presentar excuses pocs dies després al president Lerma per les actituds que va protagonitzar durant aquelles vint-i-quatre hores? I com és que, malgrat que el senyoret demanà perdó al president, ara ve MB, que ací només fa de titella de l'altre (¿o no?), amb flat i cantant *guajires!* ¡Xe! ¡Poseu-vos d'acord! ¿Per què MB no deixa que l'ama de claus dóne la cara? ¿Com els homes! A mi, en la mesura que l'altre li demanà perdó al president, em sent desagreguat, encara que no em mame el dit i sé per on van els trets. Emule, doncs, MB al principal tot fent honor a la proposició de Montaigne que tant hauria plagut al mestre: “La manera més comuna d'ablanir el cor d'aquells a qui hem ofès, quan tenen en les seues mans la venjança perquè estem a la seua mercè, és la de moure'ls amb la nostra submissió a commiseració i pietat”. I MB, que de tota manera és o ha estat, i amb gran generositat, un *subvencionat* del govern del senyor Lerma, ¿com s'acara amb mi que no sóc més que un “cadàver”, “una via morta”, “un fons desert”, “un simple guinyol en un canvi de via”, un *Beatle*, Lennon, vaja... (“Però, ¿ha existit mai el senyor Franch?”, diu MB com a cloenda) i no mamprèn públicament l'idiota, el “traïdor”, el porter que va deixar colar-se tants càrrecs públics en la platea del dol? ¿o l'hereu que li ha encarregat la rèplica? ¿o el qui li ha fet posar la rúbrica en un rot literari on s'equivoquen de víctima voluntàriament i amb malícia, per comptes d'acabar-se amb *els de les subvencions*? No, a aquests no toca incomodar-los, perquè ja ho diu el vell aforisme, no es mossega la mà del qui et dóna a menjar... ¿Ho deixem córrer o continuem insistint?

Mai de la vida m'hauria pensat que l'autor d'un modest gravat que tinc sempre a la vista al menjador de casa, preci-



sament d'una sèrie on MB homenatjava el cadàver –¡un altre cadàver! ¡ai els cadàvers productius!– de l'heroi de les Germanies, Vicent Peris, acabaria posant el nom i comproment el seu crèdit públic fent costat a una actitud que per justificable que semblés no autoritza a la impudícia irresponsable ni als insults desafortats que s'hi vessen. És com si volgueren processar-me a la staliniana per haver dit alguna veritat feridora. O com si aprofitaren l'avinentesa per negar-me el dret a tenir idees o a manifestar-les lliurement. Quin nom té aquesta pretensió d'acusar els altres d'allò a què tenen perfecte dret? i, ¿en nom de què, de quina mena de puresa s'erigeix MB d'acusador? A més a més, ja ho va escriure Agustí d'Hipona (àlies Sant Agustí): *Curatio funeris, conditio sepulturae, pompa exsequiarum, magis sunt viverum solatia, quam subsidia mortuorum**. ¡Així és que prou de romanços!

Jo crec, d'altra banda, que ser moderat, assenyat, ser practicar –i ser-ne partidari– polítiques d'acostament entre contraris en aquest país de destrellats i de tan poques ortodòxies conseqüents, escriure en uns quants diaris (¿ha llegit MB els meus articles “emotius” sobre l'òbit de Fuster a *La Vanguardia* o l'*Abc*?) o dissenyar, entre moltes altres coses, de la vella “ortodòxia nacional”, ara instal·lada en el poder, o en la pesseta, o en l'encastellament integrista, o a les portes de la subvenció, o en el cinisme o en tot alhora és ben d'agrair; sobretot, perquè les noves generacions sàpiguen reprendre la construcció d'un país més lliure i més solidari per sobre de les misèries de gent farcida d'apariències que encara no fa tants anys ens prometien la independència, el socialisme a la “líbia” i l'autogestió a la “iugoslava”, i que ara naden en carabasses o en dòlars a l'ombra del poder, desmemoriats. I prou sé que estic en minoria. Ho lamente. He hagut de des-

penjar el gravat de MB, l'he tret del quadre, i l'he substituït per una làmina preciosa d'època, segurament sense cotització, de la Declaració Universal dels Drets de l'Home i del Ciutadà del 1789, en desgruege de la paret. En pocs dies li arribarà a MB a casa, ben empaquetat, el seu gravat. No es pot compartir casa —i per si la ràbia!— amb qui et mossega ple d'odi, quan mai no li heu fet ni el més mínim gest tosc. I, al cap i a la fi, va ser un detall per una conferència que vaig donar en una de les múltiples institucions oficials on MB ha guanyat amb el seu treball bona cosa dels pans que es menja.

Però, ¿ha existit mai MB? ¿És una pura invenció d'altri? ¿És tangible? Sí, és clar, d'això en donen fe principalment els pressupostos dels darrers tretze anys de la Diputació Provincial de València i de la Generalitat Valenciana. I a mi, que sóc un cadàver, deixeu-me descansar en pau o us eixiré per les nits. Amén.

¿De veritat em volien matar que m'han confós amb un cadàver?

*“La cura dels funerals, l'elecció de la sepultura, la pompa de les exèquies, són més un consol per als vius que un auxili per als morts”. (Sant Agustí, *Ciutat de Déu*, I. 12.)

Vicent Franch

A propòsit de Kassel

La novena edició de la Documenta de Kassel, si la contemplem des de la perspectiva de la gran davallada que representà l'anterior, crec que ha pujat de nivell, malgrat que ha quedat molt per sota de la de 1977 o 1982. Val a dir que, d'una manera molt tímida, han retornat algunes de les tècniques i procediments clàssics, com ara l'aquarel·la o el dibuix, però hi continua el predomini de la instal·lació. Curiosament, l'obra de Francis Bacon estava representada per diverses peces importants, però no sembla que això hagi estat cap homenatge pòstum, ans hi havia un compromís ferm anterior d'exposar-lo. Hom demana què pot fer aquesta obra, enormement elaborada, en un context on hi ha més d'un treball que sembla el fruit de la casualitat o, fins i tot, de la manca d'ofici o imaginació.

A algú li podrà semblar que faig un judici negatiu sobre l'actual mostra, però si algun tret caracteritza les Documenta VIII i IX és la baixa diversitat dels tipus de manifestacions plàstiques, fet que no passava anteriorment i que dóna a pensar. Així, el període que va des del començament del segle fins a la segona guerra mundial és un d'aquells en què han coexistit més tendències i personalitats variades a les arts plàstiques. Avui, tot sembla girar al voltant de la instal·lació; si hem d'analitzar el fenomen —si us plau, que ningú no se n'escandalitzi—, organitzar com cal una exposició també equival a fer una instal·lació; de fet, algunes de les instal·lacions mostrades eren, en realitat, petites exposicions. Un exemple en seria el de Jerry Barr, en què un joc d'escultura i dibuix omple l'espai i les parets d'una habitació. I, d'altra banda, ¿és quelcom de nou? La instal·lació no remet a l'arquitectura?

Es podria dir que hi ha obres intermèdies entre els procediments clàssics i la instal·lació; així, la proposta de Jerry Barr abans esmentada o els bells exercicis de modulació del belga Marcel Maeyer o la concepció serial d'Erik Frandsen.

La pintura o l'escultura també hi són representades, amb obres com la de l'interessant pintor informal Eugène Leroy, que és un artista redescobert fa poc i considerat

com un dels darrers d'aquesta línia. Aquest comentari fa pensar en una superació irreversible dels diferents estils, que no sé fins a quin punt és real (vegeu, si més no, què passa en aquest moment amb la figuració i la defectuosa concepció de la col·lecció del Reina Sofia, amb la postura presa pel pintor Antonio López per tal motiu). Hi ha pintura i escultura força notable a Documenta IX; és una llàstima que no es comenti com mereix: cito ràpidament Marlene Dumas, Katsura Funakoshi, Tim Johnson, Susana Solano, Pat Steir o Juan Usié.

També hom pot veure-hi artistes no “occidentals” (Jimmie Durham, Ousmane Sow), però dins d'una expressió més afí a la de la nostra cultura que a la seva, i també s'hi troba el sexe obert, sense concessions (Charles Ray, Zoe Leonard). De tot plegat, hom pot treure'n una mostra que omple l'exigència d'allò que cal demanar a una obra d'art; això sí, en un conjunt de qualitat molt heterogènia. Ara bé, la novetat de tot plegat és mínima; consumides ja totes les possibilitats, cal esperar una nova era per a la imaginació.

¿I quins en serien els fonaments? Això ens porta al tema d'allò que és nou en art; si la instal·lació, per exemple, sembla presentar-se com la màxima novetat i, en canvi, una anàlisi minimitza una gran part d'aquesta posició tan radical, ¿què en resta? A la pintura, amb materials i suports de comportament més o menys semblant, sempre hi ha hagut novetats; aquestes es generen en interacció amb l'època, el seu esperit i els seus condicionants materials, i una prova n'és el paisatge, des del Renaixement fins al cubisme de Picasso o la poètica figurativa d'un Francis Bacon, posem per cas. En tot procés evolutiu —i el de l'art n'és un—, es treballa amb poques novetats referents als components substancials; les innovacions es produeixen com a canvis de punt de vista o d'organització dels components.

Miquel de Renzi